

خبرها

نانوماشین‌های بدون اصطکاک

ستاد ویژه توسعه فناوری نانو : محققان تاکنون گام‌های مهمی برای غلبه بر اصطکاک در نانوابزارهای مکانیکی برداشته‌اند . گروهی از محققان دانشگاه BASEL سوئیس نشان داده‌اند با اعمال یک نیروی لغزشی کوچک و عمود بر سطح ، اصطکاک بین نوک میکروسکوپ نیروی آتمی و بلورهای نمک ، تا صد برابر کاهش می‌یابد . از آنجا که نانوابزارها نسبت سطح به حجم بسیار بزرگی دارند، اصطکاک، مشکل بزرگی در این ابزارها محسوب می‌شود و باعث تخریب سریع سطح و غیرقابل استفاده شدن آنها می‌شود. روان‌کارهای معمول و قدیمی در چنین ماشین‌هایی کاربرد ندارند، زیرا این روان‌کارها هنگامی که در فضاهای بسته و کوچک محبوس شوند، چسبناک و ضخیم خواهند شد . بنابراین برای تجاری‌سازی این نانو و میکروابزارها ، فراگیری چگونگی غلبه بر اصطکاک ضروری است.
«آنیسوارا سولولیوک» از دانشگاه BASEL به همراه همکارانش، در آزمایش‌های خود، تماسی بین یک نوک تیز سیلیکونی و سطح اتمی کلرید سدیم برقرار کردند . با حرکت بلور نمک ، نوک سیلیکونی دچار ناپایداری می‌شود و شروع به لغزش می‌کند. هنگامی که محققان یک نیروی کششی متغیر سینوسی بین نوک و بلور اعمال کردند، این ناپایداری‌ها متوقف شد و اصطکاک بیش از صد برابر کاهش یافت، زیرا نیروی متغیر، نوسانات انرژی پتانسیل بین نوک و سطح را کاهش می‌دهد.

توجه فیل‌ها به همونعان مریض

ایرنا: نتایج آخرین تحقیقات انجام شده توسط یک محقق کنیایی نشان می‌دهد فیل‌ها مانند انسان‌ها دارای عواطفی هستند که بر اساس آن به همونعان مریض یا مرده خود توجه می‌کنند . «یان داگلاس همیلتون» متخصص حیات وحش و فارغ‌التحصیل دانشگاه آکسفورد نشان داده است که فیل‌ها در صورت زخمی یا مریض شدن یکی از اعضای گله خود برای بهبود حال جسمی آن تلاش می‌کنند . «همیلتون» و همکارانش در تحقیق خود نحوه واکنش یک دسته فیل در برابر بیماری یکی از فیل‌های مادر در این گله را مشاهده کردند . فیل‌های گله پس از بیمار شدن و بر زمین افتادن مادر گروه به دعاف به سمت آن رفته و تلاش کردند برای برخاستن از زمین به آن کمک کنند . گروه پژوهشی «میلتون» معتقد است این رفتار نشان‌دهنده اهمیت فیل‌ها به زنده نگاه داشتن همونعان خود است . این تحقیق از آن رو جالب توجه است که به گفته کارشناسان حیات وحش، اکثر حیوانات در برخورد با همونعان بیمار و یا مرده خودی بی تفاوت رفتار می‌کنند .

باتری‌هایی به اندازه برنج

واحد مرکزی خبر : دانشمندان با بهره‌گیری از ویروس‌ها، باتری‌های بسیار کوچکی می‌سازند . گروهی بین‌المللی از محققان در موسسه فناوری ماساچوست موفق شدند ژن‌های ویروسی موسوم به M13 در آزمایشگاه به گونه‌ای تغییر دهند که لایه خارجی آن یون‌های فلزی را جذب کند و به پرزیسمه‌های تولید باتری‌های بسیار کوچک تبدیل شود . این باتری‌ها به کوچکی یک دانه برنج خواهند بود .

کشف فسیل دو گونه از خزندگان

ایسنا : دانشمندان موفق شدند فسیل دو گونه قدیمی از خزندگان را که در آب‌های یخی سواحل استرالیا در ۱۱۵ میلیون سال پیش شنا می‌کرده‌اند، شناسایی کنند . به گفته دانشمندان این دو گونه قدیمی از خزندگان در میان نخستین گونه‌های کشف شده در دوران پس از ژوراسیک جای دارند. دانشمندان افزودند که این دو گونه قدیمی از خزندگان کسه بهـ moonosaurus و opallionectes شهرت دارند، به گروهی از حیوانات موسوم به plesiosaurs تعلق دارند. این گونه از جانداران دارای گردنی دراز بوده و در دوران دایناسورها بر روی زمین زندگی می‌کرده‌اند . دانشمندان به سرپرستی «بنیامین» که از دیرین شناسان برجسته دانشگاه آدلاید و موزه استرالیایی جنوبی است به شناسایی و بررسی دقیق این دو گونه جدید از خزندگان قدیمی موفق شده‌اند . به عقیده دانشمندان هر دوی این موجودات قدیمی در آب‌های یخ‌بزده و بسیار سرد منطقه‌ای زندگی می‌کرده‌اند که اکنون استرالیا نام دارد. دانشمندان قدمت زندگی آنها را مربوط به ۱۱۵ میلیون سال پیش می‌دانند .

بهبود تصاویر مافوق صوت با نانوذرات

ستاد ویژه توسعه فناوری نانو : از این پس پزشکان قادر خواهند بود با استفاده از فناوری نانو بیماری‌هایی مانند سرطان را در مراحل بسیار اولیه تشخیص دهند. این کار از طریق بهبود کیفیت تصاویر حاصل از شناخته‌شده‌ترین ابزارهای تشخیصی موجود در مطب پزشکان یعنی دستگاه مافوق صوت امکان‌پذیر است . به گفته «توماس راسل» ، مسئول بخش تحقیقات دانشکده دامپزشکی دانشگاه ایالتی اوهایو ، بررسی‌های انجام شده روی موش‌های آزمایشگاهی نشان می‌دهد نانوذرات تزریق شده به بدن این حیوانات، باعث بهبود تصاویر به‌دست آمده از آنها می‌شود .

ساخت کوچک‌ترین تراشه اطلاعاتی

ایسکانوز : دانشمندان تراشه کوچکی به اندازه یک دانه برنج ساختند که این تراشه قادر است ۱۰۰ صفحه متن و اطلاعات را ذخیره و مبادله کند . این تراشه به قدری کوچک است که می‌توان آن را به‌راحتی در هر چیزی جای داد . از این تراشه می‌توان به عنوان تضمینی برای جلوگیری از ورود داروهای تقلبی و ثبت اطلاعات مربوط به بیمار و قرار دادن آن در دستبند بیماران در بیمارستان و یا برای اضافه کردن صدا یا تصویر به کارت‌بستال‌ها استفاده کرد .
حافظه این تراشه ۴/ ۲ میلی‌متر و ۵۱۲ کیلوبایت است . سرعت ورود و خروج اطلاعات در این تراشه ۱۰ مگابایت در ثانیه است . به‌علاا به توان بزرگتر کوچک‌نیازی به باتری ندارد .

داغش

داغش

در کشور‌های صنعتی افزایش شدید قیمت نفت باعث شده است که تعداد زیادی از رانندگان برای آمد و رفت خود به سوی خودروهایی با سوخت بیودیزل و نیز خودروه‌ای هیبریدی متمایل شوند ولی درباره هوابیماهایی که حجم عظیمی سوخت مصرف می‌کنند، چه می‌توان کرد؟

در آمریکا، دولت و موسسات تحقیقاتی در جست‌وجوی راه‌هایی برای استفاده از سوخت‌های جایگزین در موتورهای جت هستند ولی ممکن است مسائل ایمنی این کار سال‌ها به طول بینجامد . برای این کار دانشمندان با موانع بی‌شماری مواجه هستند که در این بین می‌توان به مشکلات تولید، انتقال و نیز بهره‌برداری از آن تحت شرایط سختی مثل سرمای شدید اشاره داشت . در شرایط کنونی نیز متخصصان معتقدند که سوخت‌های جایگزین برای موتورهای جت گران‌تر از سوخت‌های معمول تمام خواهد شد .

آقای بیلی گلاور رئیس بخش عملکرد زیست محیطی شرکت بوئینگ می‌گوید: «توسعه یک سوخت برای اتومبیل‌ها بسیار راحت‌تر از کاری است که برای هوابیماها انجام می‌شود . با این وجود با افزایش قیمت‌های نفت باعث می‌شود که همچنان محققین بیشتر شده و امید داشته باشند که تلاش‌های آنان به نحوی جیران خواهد شد . البته محققین شرکت بوئینگ می‌گویند که نگرانی‌های واقعی آنان چیزی فراتر از افزایش قیمت سوخت هوابیما است .

آقای گلاور می‌گوید : «اما به سوخت‌های جایگزین

علاقه‌مند هستیم چون می‌خواهیم مطمئن شویم که برای

آینده نیز سوخت داریم .»

امروزه در اکثر هوابیماهای تجاری از سوختی استفاده می‌شود که شبیه نفت سفید سبک است . این سوخت از بترین خودروهاستگین‌تر است ولی نه به مقدار سوخت دیزل و قار است که بعضی شرایط سخت مثل شرایط هوای سرد را تحمل کند . یکی از سوخت‌های جایگزین مورد نظر محققین ، سوخت بیودیزل است که از دانه‌های سویا ، ذرت و دیگر محصولات کشاورزی به دست می‌آید و امروزه در بعضی از خودروها و تراکتورها به کار می‌رود .

یک مشکل بزرگ این نوع سوخت آن است که بیودیزل نسبت به سوخت‌های معمول در دمای بالاتری یخ می‌زند که این موضوع در هوای سرد ارتفاع ۳۵هزار پایی مسئله‌ساز

عدم ابتلا به آلزایمر با ورزش

علیرضا سزاوار : تحقیقات نشان می‌دهد که فعالیت بدنی موجب سالم نگه داشتن سلول‌های مغز می‌شود . براساس این تحقیقات ورزش و تحرک بدنی باعث حرکت مولکول‌های سمی موجود در مغز شده و در پی آن مولکول‌های مفید از سلول‌های عصبی حفاظت می‌کنند . نتیجه این کشف دلیل عدم ابتلا به آلزایمر در افرادی که ورزش می‌کنند و از نظر ذهنی فعال هستند را توضیح می‌دهد . «تورس آلمن» از دانشگاه مادرید اسپانیا در این باره می‌گوید : یافته‌های ما این نظریه را تقویت می‌کنند که ورزش کردن از ابتلای مغز به

بیماری‌های مختلف جلوگیری کرده و در مقابل زندگی بدون تحرک و ساکن خطر آن را افزایش می‌دهد . تحقیقات این گروه نشان می‌دهد که ورزش میزان پرورشتین مخصوصی را که از افزایش مولکول‌های عامل افزایش آلزایمر جلوگیری می‌کند، چند برابر کرده و آن را از مغز انسان به خون منتقل می‌کند . این پروتئین که «مگالین» نام دارد، از ایجاد شرایط مناسب برای رشد پروتئین مخرب به نام «Amulid B» جلوگیری می‌کند . این در حالی است که در مغز بیماران مبتلا به

Reuters.com

کشف دریاچه در سطح قمر تایتان

فضاپیمای کاسینی به شواهدی مبنی بر احتمال وجود دریاچه‌هایی انباشته از هیدروکربن‌های مایع در حوالی قطب شمال تایتان (قمر زحل) دست یافت . اگر این خبر تأیید شود، تایتان پس از زمین دومین جرم منظومه‌ای دارای دریاچه است.
تعدادی از این ناحیه‌های سیاه‌رنگ کانال‌هایی دارند که شکل آنها این احتمال را تقویت می‌کند که به وسیله جریان مایع به وجود آمده‌اند.

بعضی از این دریاچه‌ها و کانال‌های ارتباطی در تصویرهای راداری کاملاً سیاه هستند. این نکته بیانگر آن است که این مناطق هیچ گونه سیگنال راداری را بازتاب نمی‌کنند و از این رو باید کاملاً عمیق باشند.

در عین حال در این تصویر ، در مرزهای دریاچه‌ها موادی وجود دارد که گمان می‌رود رسوب‌هایی باشند که از تبخیر مایع‌ها بر جای مانده‌اند.

دانشمندان حدس می‌زنند این دریاچه‌ها پر از باران‌هایی هستند که در فصل‌های تابستانی باریده‌اند.
ملکول‌های متان در جو تایتان و همچنین در سطح یخبندان این قمر پایدار است. در این قمر مقداری هیدروکربن آنان‌ها وجود دارد که کمی از متان بزرگ‌تر و مثل آن پایدار است، اما تاکنون اثری از آب مشاهده

به دنبال سوخت‌های جایگزین برای هوابیما

هوابیمای نجات

ترجمه : عبدالله مصطفایی

خواهد شد . دانشمندان در حال تحقیق بر روی روش‌های محافظت سوخت از یخ‌زدگی هستند ولی حتی اگر این مشکل نیز حل شود تامین این سوخت مسئله بزرگی است . چون تمامی زمین‌های کشاورزی آمریکا برای تولید آن مقدار

از محصولات کشاورزی که قادر به سیر نمودن مردم و نیز تولید سوخت باشد، کافی نیست .

«رابرت دان» یک مهندس شیویی در وزارت کشاورزی آمریکا است و بر روی تولید بیودیزل برای سوخت هوابیما تحقیق می‌کند . او می‌گوید : «شک دارد که خطوط هوایی پیش از از ران‌تر شدن این سوخت، به آن علاقه‌ای نشان دهند . « او می‌افزاید : «در حال حاضر چالش اصلی دقیقاً همان مسائل اقتصادی است و حتی اگر قیمت نفت از این هم بالاتر رود، هنوز بیودیزل دارای عیب غیر اقتصادی بودن است و تولید آن هزینه‌ای بیش از سوخت‌های کنونی دارد .» آقای کلاور تصور می‌کند که محتمل آن باشد که خطوط هوایی از مخلوطی از بیودیزل و سوخت‌های معمول استفاده کنند .

یکی دیگر از گزینه‌ها که برای چندین دهه مورد توجه بوده است همانا استفاده از هیدروژن است . «جرالد براون» یک مهندس ارشد تحقیقات در مرکز تحقیقاتی گلن سازمان ناسا در کلیولند ایالت اوهایو است و عقیده دارد برای جایگزینی هیدروژن مایع به جای سوخت‌های کنونی به کمی اصلاحات نیاز است . مشکل‌ترین قسمت این کار

زغال‌سنگ، ماسه نفتی و گاز طبیعی است که می‌تواند مانند سوخت‌های معمول هوابیما به کار گرفته شود . آقای چی‌مینگ لی رئیس بخش احتراق مرکز تحقیقاتی گلن سازمان ناسا است و معتقد است که با افزایش قیمت نفت ، سوخت‌های سنتزی گزینه ارزان‌تری خواهند بود . در عوض آقای گلاور معتقد است که در حال حاضر برای تولید

سوخت‌های سنتزی به منابعی بیش از سوخت‌های کنونی هوابیما نیاز است . با این وجود «لی» گفته است که می‌توان از سوخت‌های سنتزی در موتورهای جت جدیدی که در حال ساخت بوده و رانده‌مان بالایی دارند ، استفاده نمود چون صرفه‌جویی سوخت این موتورها بسیار بیشتر است . او می‌افزاید : «مزیت دیگر آن است که منابع زغال‌سنگ و گاز به وفور در آمریکا یافت می‌شود .»

هرچند تحقیق در زمینه سوخت‌های جایگزین برای موتورهای جت در مراحل ابتدایی است، گروهی پیش‌بینی می‌کنند که موفقیت‌های بیشتری در زمینه سوخت‌های جایگزین برای بعضی از هوابیماهای خاص به دست آید . در این زمینه موسسه Aero Viroment Inc در شهر مونروپای ایالت کالیفرنیا قرار دارد در حال کار بر روی یک هوابیمای نجات است که توان خود را از هیدروژن مایع می‌گیرد . سخنگوی این موسسه آقای استیون کیتلین است و گفته است که هیدروژن مایع به هوابیمای آنان این امکان را می‌دهد که چهاربرابر سوخت‌های کنونی پرواز کنند هرچند که هزینه آن بین دو تا چهاربرابر سوخت‌های کنونی است . این شرکت همان شرکتی است که پرواز اول هوابیمای خورشیدی هلیوس (Helios) را انجام داد ولی متأسفانه این هوابیما به دلیل مشکلات سازه‌ای در پروازهای بعدی دچار حادثه شد .

در آینده نزدیک تمرکز بر آن است که بازده سوخت هوابیماها افزایش یابد و در این زمینه شرکت بوئینگ می‌گوید که قرار است ۷۸۷ هوابیمای که در سال ۲۰۰۸ وارد شبکه پروازی می‌شوند به حدی کم‌مصرف باشند که سوخت مصرف شده به ازای هر سرنشین معادل سوخت مصرفی در یک خودروی هیبریدی با دو نفر مسافر باشد . آقای گلاور در این زمینه می‌گوید : «ما سعی داریم هوابیماهای کم‌مصرف بسازیم و بنابراین به حداقل سوخت نیاز خواهیم داشت .»

Associated Press, Jun.2006

اهداف ناسا

مایکل گریفین ، رئیس جدید سازمان فضایی ناسا به تازگی اهداف این سازمان در آینده را مشخص کرده است . وی گفته است اگر بخواهیم طرح‌های فعلی مان را دنبال کنیم به طور یقین از باقی مانده گروه شاتل برای اتمام مونتاژ ایستگاه فضایی بین‌المللی استفاده خواهیم کرد و این کار را می‌توان با حدود ۱۷ پرواز طی پنج سال آینده عملی کرد . پس از آن با فضاییهای جدیدمان معروف به CEV (فضاییهای اکتشافی سرنشین‌دار) از ایستگاه فضایی بهره‌برداری خواهیم کرد . این فضاپیما در هر رفت و برگشت در حدود هفت نفر را جایجا خواهد کرد و در ماموریت‌های بدون سرنشین می‌تواند محموله‌های مورد نیاز تبدیل انرژی خورشیدی به انرژی الکتریکی و ارسال آن به مدارهای داخل منظومه شمسی است . به طوری که ماهواره‌ها دیگر نیازمند حمل سیستم‌های مستقل تولید انرژی نخواهند بود .

Reuters.com

شاتل فضا

یادداشت علمی

تشدید یا تضعیف

شکارچیان تمام عیار کلید بقای اکوسیستم‌ها

بیورن کری

ترجمه : زینب همتی

شکارچیان تمام عیار با رهگیری و حرکت آهسته خود شکارشان را به وحشت می‌اندازند . اما هنگامی که گرگی ، گوزنی را می‌درد گوزن ، حداقل می‌داند که با بخشیدن زندگی خود به این گرگ گرسنه کمک بزرگی به بقای اکوسیستمش می‌کند . جدیدترین بررسی‌ها نشان می‌دهد اکوسیستم‌ها بدون حضور شکارچیان تمام عیار متلاشی شده و از بین می‌روند ؛ در واقع ، شکارچیان تمام عیار با شکار گونه‌های مهم یک اکوسیستم از انفجار جمعیت این گونه‌ها جلوگیری می‌کنند . این بررسی همچنین حامل یک پیام اختراآمیز برای انسان‌ها است : حذف شکارچیان تمام عیار از زنجیره غذایی باعث از بین رفتن کل اکوسیستم‌ها خواهد شد .

■ **بررسی زنجیره غذایی**

پژوهشگران ، هشت شبکه غذایی طبیعی را با تمامی زنجیره‌های غذایی آنها بررسی کردند . به عنوان مثال، دریای کانتابراین که تا سواحل اسپانیا امتداد دارد، دارای دو کانال انرژی یا زنجیره غذایی است . یکی از این زنجیره‌ها با فیتوپلانکتون‌های داخل آب که زئوپلانکتون‌ها و ماهی‌ها آنها را می‌خورند ، شروع می‌شود و به ماهی‌هایی که از این دو گروه تغذیه می‌کنند، ختم می‌شود. زنجیره دوم با دورریزهایی که کف دریا را پر می‌کنند و چرنگ‌ها و ماهی‌ها آنها را می‌خورند، شروع و به مصرف‌کنندگان تمام‌عیار بالای زنجیره غذایی ختم می‌شود . شکارچیان تمام‌عیار با خوردن مصرف‌کنندگانی که در راس هر زنجیره غذایی قرار دارند نقش خود را به‌خوبی بازی

می‌کنند . «تیل رونی» از دانشگاه گلدف کانادا در این باره می‌گوید : «شکارچیان تمام عیار در حکم تنظیم‌کننده‌های شبکه غذایی هستند . این جانوران با شکار مصرف‌کنندگان رده بالاتر زنجیره غذایی از بزرگ‌تر شدن جمعیت آنها جلوگیری کرده و جمعیت آنها را در اندازه‌ای که سیستم بتواند نیازهای غذایی‌شان را برآورد کند ، ثابت نگه می‌دارند .»

■ **تشدید یا تضعیف**

حذف شکارچی تمام عیار یک اکوسیستم تعادل آن را به هم خواهد زد. در اینجا مثالی از آنچه اتفاق می‌افتد را بازگو می‌کنیم : وقتی که ناحیه‌ای برای همیشه زیر آب می‌رود و به دنبال آن مجموعه‌ای از جزایر ایجاد می‌شود، تمامی این جزایر منابع کافی برای حفظ شکارچیان تمام عیار را نخواهند داشت . مصرف‌کنندگان تمام‌عیار ، مواد غذایی را بلعیده و به سرعت تولیدمثل می‌کنند . نتیجه این شکوفایی تولیدمثلی، انقراض گونه‌های ضعیف‌تر و کاهش تنوع زیستی خواهد بود . «رونی» به این نوع تغییرات اکوسیستم به عنوان «چرخه تشدید و تضعیف» اشاره کرده و می‌گوید : «هنگامی‌که جمعیت یک گونه به‌شدت زیاد می‌شود نتیجه آن حذف گونه دیگر خواهد بود . هرچه شدت افزایش جمعیت یک گونه مصرف‌کننده تمام عیار بیشتر باشد جمعیت گونه مصرف‌کننده دوم نیز به شدت تضعیف خواهد شد . با ادامه یافتن این تضعیف‌ها، جمعیت نهایتاً به صفر می‌رسد .»

■ **نقش انسان در این زمینه**

نقش انسان در این روند بسیار مهم است . در واقع ، انسان با شکار شکارچیان تمام‌عیار چرخه «تشدید و تضعیف» را شروع می‌کند . به عنوان مثال ، پس از آنکه جمعیت گرگ‌های خاکستری ایالات متحده در نتیجه شکار بی‌رویه به شدت کاهش یافته و حتی احتمال انقراض آنها می‌رفت جمعیت گوزن‌ها، موش‌ها و دیگر غلغخوارانی که گرگ‌ها از آنها تغذیه می‌کردند در نتیجه غیبت گرگ‌ها زیاد شد. زیاد شدن جمعیت این غلغخواران از بین رفتن تدریجی مصرف‌کنندگانی که از این پوشش گیاهی تغذیه می‌کردند را به دنبال داشت با اخیراً پژوهشگران متوجه شدند هنگامی که جمعیت ماهی‌های اقیانوس اطلس در نتیجه صید بی‌رویه کاهش می‌یابد این مسئله باعث افزایش جمعیت عروس‌های دریایی می‌شود . این عروس‌های دریایی شکارچیان چندانی ندارند اما حذف ماهی از آب اقیانوس ، باعث افزایش مواد غذایی برای عروس‌های دریایی و ازدیاد جمعیت آنها خواهد شد . اکوسیستم‌ها از یک طرف غذایی که می‌خوریم را فراهم می‌کنند و از طرف دیگر به تولید هوای قابل استنشاق و آب تمیز کمک می‌کنند. اما اکوسیستم‌ها به شدت آسیب‌پذیر و حساس‌اند و تنها در شرایط تعادل پایدار است که می‌توانند تولید بیهیبه و انبوه داشته باشند . به گفته «رونی : «اکوسیستم‌ها، سیستم‌های حافظ حیات‌اند . ما از هر نظر به آنها متکی هستیم . این مطالعه به اهمیت و نقش اساسی شکارچیان تمام عیار اشاره داشته و به ما می‌آموزد مراقب چگونگی برخورد خود با آنها باشیم .»

www.LiveScience.com,Jul.9.2006